

granskningsnämnden
för radio och tv
Mediemyndigheten

BESLUT

2026-06-22

Dnr: 25/05972

Saken

Uppdrag granskning: Kyrkans hemliga affärer, 2025-09-17, program om en kyrkoförsamling och dess fastighetsaffärer; fråga om opartiskhet och saklighet

Programföretag

Sveriges Television AB (SVT)

Beslut

Programmet frias. Det stred inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Programmet

I programmets inledning sa en reporter följande.

I helgen väntas nästan en miljon svenskar rösta i kyrkovalet. De ska välja politiker som ska leda och styra Svenska kyrkans församlingar de kommande fyra åren. Kyrkopolitiker som ofta verkar lite i skymundan men som har ett stort ansvar för att verksamheten ska fungera och som förväntas fatta kloka beslut kring församlingens pengar och tillgångar; inte minst kyrkorna – som dessutom är en viktig del av vårt gemensamma kulturarv. Kyrkopolitikernas arbete väcker sällan uppmärksamhet och besluten på församlingarnas fullmäktigemöten tas oftast utan någon större dramatik.

Samtidigt visades bilder från ett kyrkomöte som en kyrkopolitiker (NN) ledde. NN sa att reportrar från Uppdrag granskning skulle vara med på mötet och att det var en del av den demokratiska processen men att de skulle lämna kameran utanför. Därefter visades hur NN bad SVT:s reportrar att gå. Samtidigt sa reportern följande.

Men den här berättelsen handlar om fastighetsaffärer, hemliga avtal och besluten som gynnat politikerna samtidigt som församlingen förlorat nästan allt.

Programmet var en granskning av S:t Johannes församling i Stockholm. Det framgick att församlingen ägde fyra fastigheter:

- S:t Johannes kyrka
- Stefanskyrka
- Hyreshus på Kammakargatan 12
- Hyreshus på Frejgatan 31

Det sades att kyrkopartiet S:t Johannes församlings Bästa hade bildats och fått majoritet för att församlingen inte skulle slås ihop med andra församlingar i Stockholms innerstad. Det sades att S:t Johannes kyrka hade stora renoveringsbehov men att församlingen endast hade ett par miljoner i lån.

Det redogjordes för att församlingen sålde båda hyreshusen vid olika tillfällen och investerade över 100 miljoner kronor i S:t Johannes kyrkan. Det redogjordes också för att församlingen investerat 40 miljoner kronor i en underjordisk församlingssal, Johannessalen, som skulle generera inkomster genom uthyrning. Men att salen på grund av pandemin och andra problem bara hade kostat pengar. Det framkom att församlingen år 2022 hade akuta behov av pengar för renovering av S:t Johannes kyrkas torn som riskerade rasa. De pengarna fanns dock inte tillgängliga då de hade investerats i Johannessalen.

År 2025 sålde S:t Johannes församling S:t Johannes kyrka till Katolska kyrkan för fem miljoner kronor. Församlingen ägde därefter endast den mindre Stefanskyrkan. Kyrkan hade fuktskador och stenar på fasaden hade lossnat. Byggnaden hade stora renoveringsbehov och församlingen hade inte pengarna som behövdes för att renovera den.

Det redovisades också att avtalet kring försäljningen av kyrkan från församlingen till Katolska kyrkan till stora delar var belagd med sekretess. Bland annat fanns en bilaga som visade att nio parkeringsplatser runt kyrkan skulle vara vigda åt förtroendevalda i S:t Johannes församling.

I programmet medverkade en biskop som kritiserat de ledande kyrkopolitikerna i S:t Johannes församling för deras beslut och brist på omdöme. Församlingen hade sålt sina tillgångar och stod nu med stora renoveringsbehov och begränsade resurser.

Det framgick att det var tre kyrkopolitiker som stått i centrum för affärerna eftersom de tre under de senaste 15 åren haft ledande positioner för kyrkorådet eller kyrkofullmäktige i S:t Johannes församling. En av dessa tre var NN.

Angående försäljningen av hyreshuset på Kammakargatan 12 framkom följande i programmet. Reportern sa att församlingen hade ägt hyreshuset på Kammakargatan i över 100 år när kyrkopolitikerna bestämde sig för att sälja det. Församlingen hade bara ett par miljoner i lån men ansåg att fastigheten inte var tillräckligt lönsam. Hyresgästerna hade redan bildat en bostadsrättsförening och la ett bud på fastigheten på 58 miljoner kronor. Politikerna i kyrkofullmäktige klubbade igenom beslutet att sälja fastigheten. Pengarna skulle öronmärkas till underhåll av kyrkorna. Reportern sa därefter att en kyrkopolitiker och präst i församlingen bodde i huset som församlingen skulle sälja och att de troligtvis gjorde sina livs affär. Sedan sa reportern följande om NN.

Men den mest exklusiva lägenheten – vindsvåningen på 344 kvadratmeter i det kulturminnesklassade huset – byggdes först efter försäljningen när bostadsrättsföreningen tagit över. Kanske är det en slump men han som bygger den och flyttar in är församlingens nu ledande kyrkopolitiker. Även han röstade för att sälja huset – han nu bor i.

Reportern sa att priset som föreningen betalade för huset var mycket fördelaktigt. Att föreningen från början hade en god ekonomi och har kunnat renovera samtidigt som de halverat sina lån och 15 år efter köpet hade en lägre månadsavgift än vid köpet.

Reportern sa att NN var talesperson för församlingen men att han inte ville prata med SVT. Reportern sa därefter följande om NN.

Han bor högst upp i ett av de två husen som församlingen tidigare ägt. I en av Stockholms mest spektakulära vindsvåningar. Men det här är känsligt. Han säger till oss att han fick information om att våningen var till salu av en mäklare 2014, drygt fyra år efter att församlingen sålt huset. Men det stämmer inte, när vi granskar affären ser vi att köpet gjordes upp tidigare. Bara ett par månader efter att församlingen sålde huset till bostadsrättsföreningen – ett beslut som han röstade för – så ansökte föreningen om bygglov för vindsvåningen. Bygglovet tar några år, men när bygget startar så är vinden såld, går det att läsa i bostadsrättsföreningens handlingar. Den eftertraktade vindsvåningen går aldrig ut på den öppna marknaden. Utan det är [NN] som får erbjudandet att köpa den.

Det visades hur reportern sökte upp NN som sa att han inte ville bli intervjuad men att SVT fått fel information och att de skulle tala med mäklaren. Reportern sa sedan följande.

Både han och föreningen säger att allt har gått rätt till och att priset var marknadsmässigt. Några handlingar som visar vad han har betalat för våningen på 344 kvadratmeter vill varken han eller föreningen visa oss. [NN] är i dag ordförande i församlingens högst

beslutande organ, kyrkofullmäktige. Och det är han som utses att förhandla med det katolska stiftet om försäljningen av S:t Johannes kyrka. [---].

Avslutningsvis i programmet visades en skylt med följande text.

[NN] framhåller via advokat att han uppfattar att SVT påstår att [NN] har tillskansat sig den aktuella lägenheten på ett otillbörligt vis och därigenom gjort en otillbörlig vinst samt att detta i så fall är osant och att SVT i så fall saknar saklig grund för att göra ett sådant påstående.

Anmälan

Anmälaren är NN som framför att programmet förmedlade en bild av att han utnyttjat sin position som kyrkopolitiker och sin medverkan i S:t Johannes församlings beslut att sälja fastigheten på Kammakargatan 12 för att få köpa en vindslägenhet i fastigheten och därigenom göra en otillbörlig personlig vinst.

NN framför sammanfattningsvis följande.

- S:t Johannes församling sålde år 2009 hyresfastigheten på Kammakargatan 12 till en bostadsrättsförening, varefter hyresrätterna ombildades till bostadsrätter.
- NN deltog i beslutet att sälja fastigheten men bodde inte där, var inte medlem i bostadsrättsföreningen och hade ingen relevant koppling till fastigheten eller styrelsen i föreningen vid försäljningstidpunkten.
- Vid köpet år 2009 fanns inga planer på att bygga lägenheter på vinden. Idén uppkom först senare när föreningen behövde finansiera en fasadrenovering.
- Föreningen ansökte om bygglov i februari 2010 och fick det beviljat i juni 2011. NN har varken ha känt till, deltagit i eller haft kontakt med föreningen kring dessa planer.
- År 2012 anlät föreningen en mäklare för att hitta externa köpare. Mäklaren kontaktade NN på ett sedvanligt sätt eftersom NN tidigare hade nämnt att han och hans fru sökte en större bostad i området. Bakgrunden till att mäklaren kände till detta var att samma mäklare tidigare hade sålt NN:s dotters lägenhet och därför träffat NN vid flera tillfällen. Även andra potentiella köpare kontaktades och det är inte ovanligt att större och dyrare lägenheter av det slag som var aktuellt här säljs ”under hand”.
- NN och hans fru ingick upplåtelseavtal med föreningen den 29 maj 2012. Köpeskillingen skulle enligt avtalet betalas enligt en uppställd betalningsplan. Lägenheten färdigställdes år 2014, då slutbetalning skedde och inflyttning påbörjades. Avtalet var villkorat av att föreningens medlemmar skulle godkänna

avtalet vid en föreningsstämma, vilket senare också skedde. Därför var det inte heller fel av NN att säga att han och hans fru köpte lägenheten år 2014.

- NN betalade cirka 100 000 kronor per kvadratmeter, vilket översteg dåvarande marknadspris. NN fick alltså ingen förmånlig behandling av föreningen som tvärtom var väldigt nöjda med att köpeskillingen blev så hög.

Det finns alltså ingen koppling mellan NN:s deltagande i försäljningsbeslutet år 2009 och hans senare köp av vindslägenheten.

Programföretagets yttrande

SVT anför att programmet överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

SVT kan inte finna att anmälarens beskrivning av försäljningen av Kammakargatan 12 stämmer överens med tillgänglig dokumentation. Församlingens dokument och andra offentliga handlingar visar bland annat följande.

NN är sedan år 2007 ledamot av kyrkofullmäktige i S:t Johannes församling. Han är sedan år 2014 också ordförande för kyrkofullmäktige – det högst beslutande organet. Han har åren 2005–2021 också varit ledamot i Kyrkorådet som är det högsta verkställande organet. Åren 2007–2008 satt han också i kyrkorådets arbetsutskott.

Första gången försäljningen av Kammakargatan 12 kom upp till diskussion bland politikerna i församlingen var i augusti 2007 på ett möte i kyrkorådets arbetsutskott (AU). NN satt då sedan en tid tillbaka i AU – i den operativa politiska ledningen för församlingen som hade täta möten. Det är ledamöterna i AU som avgör dagordningen för kyrkorådet. Det vill säga vilka frågor som ska tas upp. NN var närvarande på mötet. NN hade god kännedom om det mycket unika läget vid kyrkan. Han bor sedan länge i en stor våning i samma kvarter.

Frågan fördes sen vidare till kyrkorådet för beslut den 27 september 2007. NN var också då närvarande, enligt protokoll. Vid denna tidpunkt var NN och politikerna i kyrkorådet väl medvetna om värdet av råvinden eftersom det på samma möte beslutades om att ta fram en värdering av råvinden. Senare diskuterades bland annat om det gick att göra en tredimensionell fastighetsbildning och stycka av råvinden.

Under dessa år förekom återkommande kontakter mellan de ledande politikerna i S:t Johannes församling och styrelsen för bostadsrättsföreningen. Föreningen försökte kontinuerligt påverka församlingen att sälja huset.

I fastigheten Kammakargatan 12 bodde då en annan kyrkopolitiker som NN hade täta kontakter med. De tillhörde samma nomineringsgrupp och båda var ledamöter i såväl Kyrkofullmäktige som Kyrkorådet.

När de avgörande besluten om försäljningen togs hade NN lämnat arbetsutskottet men var fortfarande ledamot i Kyrkorådet och Kyrkofullmäktige. NN röstade vid alla tillfällen ja till försäljningen.

De två värderingar som gjordes av husets skick, ekonomi och hyresintäkter visade på ett ekonomiskt överskott varje år. Trots detta bestämde politikerna att fastigheten skulle säljas. Att föreningen fick köpa fastigheten av församlingen till ett mycket lågt pris är otvetydigt. Föreningen har kunnat renovera och amortera bort större delen av sina lån under de 15 år man ägt huset. Detta bland annat eftersom kontorsytorna inte värderades som tänkbara framtida lägenheter vid försäljningen vilket experter redaktionen talat med tycker är anmärkningsvärt. Försäljningspriset på fastigheten bestämdes av politikerna i kyrkorådet och/eller kyrkorådets arbetsutskott.

Fastigheten var i princip skuldfri och efter försäljningen låstes i stort sett hela köpeskillingen på räntebärande konton. Pengarna står på konto i flera år, ända tills satsningen på Johannessalen år 2014. Detta talar emot att det fanns ett akut behov av att sälja fastigheten.

Det gjordes i samband med försäljningen en omfattande besiktning av huset som föreningen lämnade in tillsammans med den ekonomiska planen till Boverket. Något akut stort renoveringsbehov noterades inte där.

NN skriver i sin anmälan att föreningen en kort tid efter köpet upptäckt ett större renoveringsbehov och därefter beslutat sig för att bygga lägenheter på vinden. SVT:s research talar emot den beskrivningen. Ett färdigt bygglov för vinden lämnas in i februari 2010, bara några veckor efter försäljningen i december 2009 och som därför rimligen inte kan kopplas till att man upptäckt stora renoveringsbehov efter köpet.

SVT har under arbetet varit i kontakt med ett stort antal personer som på olika sätt varit delaktiga och på nära håll haft insyn i försäljnings- och byggprocessen. Flera har lämnat samstämmiga uppgifter som till avgörande delar skiljer sig från de NN lämnat.

NN har även lämnat motstridiga och felaktiga uppgifter både muntligt och skriftligt om när och hur han köpt vindsvåningen.

Vad NN betalade är det bara han själv och föreningen som vet. När SVT efterfrågat handlingar hos bostadsrättsföreningen som kan bekräfta hans uppgifter har de valt att inte lämna ut dessa. Det handlar bland annat om en årsredovisning som normalt är en offentlig handling men som SVT inte har fått tillgång till.

Det finns i princip två sätt att sälja en lägenhet. Det vanligaste är ett öppet och offentligt förfarande där högsta bud får köpa och som därmed visar det aktuella marknadsvärdet. Eller så säljer man utanför marknaden där man i stället förhandlar om priset. NN fick köpa utanför den öppna marknaden. Om priset var lågt eller högt, såsom anmälaren skriver, kan därför ingen riktigt veta men om kvadratmeterpriset NN uppger stämmer – är det för det unika objektet i vart fall inte högt jämfört med tillgänglig statistik som SVT tagit del av.

SVT anser att det tydligt framgick i programmet att de sökt de ansvariga kyrkopolitikerna men att de inte vill ställa upp på intervjuer. Det visades även hur teamet sökte politikerna i samband med möten i kyrkofullmäktige. Samtliga inblandade fick även ta del av relevanta delar av manus före sändning och möjlighet att kommentera.

I dialog med anmälaren och dennes ombud inför sändningen gick SVT anmälaren till mötes och publicerade en avslutande textskylt där anmälares ståndpunkt framgick.

Kommentar från anmälare

SVT anför i sitt yttrande på ett svepande sätt att NN:s beskrivning av försäljningen av Kammakargatan 12 inte stämmer överens med tillgänglig dokumentation. Den argumentation och de faktapåståenden som därefter redovisas av SVT rör dock i stort sett uteslutande frågan om huruvida det var välgrundat av församlingen att sälja fastigheten på Kammakargatan 12.

NN vill påtala att det inte är den i programmet redovisade beskrivningen av försäljningen av Kammakargatan 12 som anmälan avser, utan enbart det som i programmet förmedlas om NN:s senare förvärv av vindslägenheten i denna fastighet.

I motsats till vad SVT angav hade NN anmält förhinder för kyrkomötet där råvinden behandlades. Oberoende av frågan om NN:s närvaro på det aktuella mötet i kyrkorådet, finns det anledning att understryka att det förhållandet att det på ett möte i kyrkorådet under år 2007 gjordes överväganden kring att göra en värdering av råvinden i fastigheten på Kammakargatan 12, inte står i strid med det som NN angav i anmälan när det gäller råvinden, vilket SVT annars som sagt till synes verkar vilja göra gällande.

För den typ av unika och exklusiva objekt som det var fråga om i detta fall, närmare bestämt en vindsvåning om 340 kvadratmeter i ett område i centrala Stockholm, är försäljning under hand mycket vanligt.

Samtliga inblandade parter har klargjort för SVT att NN fick betala ett pris för lägenheten som på intet sätt var lågt och som tvärtom översteg det då rådande marknadspriset. För att det ska kunna bedömas ha varit förenligt med kravet på saklighet att trots det förmedla den bild kring ett lågt pris som gjordes i programmet, skulle det mot bakgrund av detta krävas att SVT hade tillgång till underlag som visade att priset var lågt. Det kan konstateras att SVT inte har redovisat något sådant underlag vilket är naturligt eftersom något sådant underlag inte finns.

SVT anger i sitt yttrande att priset i vart fall inte var högt jämfört med tillgänglig statistik. Vad den därvid åsyftade statistiken påstås visa anger dock inte SVT. SVT fick inom ramen för arbetet med programmet skriftligen information från mäklaren att priset var ett mycket högt pris för en vindsvåning vid den tiden, vilket mäklaren också bekräftade muntligen på det uppföljande möte med honom som SVT tog initiativ till och som hölls den 19 mars 2025. Svensk Mäklarstatistik från den 15 januari 2013 kan visa att medelpriset för en bostadsrätt i centrala Stockholm var 58 835 kronor per kvadratmeter år 2012. NN betalade 100 000 kronor per kvadratmeter för lägenheten.

Aktuella bestämmelser

SVT ska utöva programverksamheten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag. Att en part vägrar att medverka hindrar inte att ett program eller inslag sänds. Om möjligt bör i sådana fall den kritiserades uppfattning redovisas på något annat sätt.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Dessa skyldigheter innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Granskningsnämndens bedömning

Granskningsnämnden konstaterar inledningsvis att bedömningen gäller beskrivningen av den förtroendevalda kyrkopolitikern NN:s köp av en vindsvåning på Kammakargatan 12.

I programmet framgick att NN hade varit med och tagit beslut om att församlingen skulle sälja hyreshuset Kammargatan 12 och att han några år senare köpte vindsvåningen i samma hus. Det sades att det kunde vara en slump men att lägenheten inte hade sålts på öppna marknaden och att vare sig NN eller att styrelsen för föreningen ville ange vad priset hade varit. Nämnden anser att NN fått flera möjligheter till att inkomma med svar och dokumentation kring försäljningen av vindsvåningen och det framkom tydligt att både han och föreningen sa att allt gått rätt till och att priset hade varit marknadsmässigt. Därtill redovisades en avslutande text från NN om lägenhetsköpet. Mot den bakgrunden stred programmet inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen (skiljaktig), Kristina Åberg, Erik Fichtelius, Nedjma Chaouche, Ulrika Sjöberg, Ulrika Andersson och Pelle Snickars efter föredragning av Johannes Wik.

Den skiljaktiga meningen framgår av s. 10.

För granskningsnämnden

Ulrik von Essen

Skiljaktig mening

Ulrik von Essen är skiljaktig och anser att programmet ska fällas på grund av att det stred mot kravet på saklighet och att beslutet borde ha getts följande motivering.

Granskningsnämnden konstaterar inledningsvis att bedömningen gäller om beskrivningen av den förtroendevalda kyrkopolitikern NN:s köp av en vindsvåning har varit förenlig med kravet på saklighet och om den delen i programmet innehöll kritik som NN inte fick bemöta i strid med kravet på opartiskhet.

I programmet adresserades ett flertal beslut och affärer med koppling till församlingen. När det gäller NN:s köp av vindsvåningen kan konstateras att programmet gav ett tydligt intryck av att NN utnyttjat sin ställning på ett otillbörligt sätt och därigenom fått köpa våningen till ett fördelaktigt pris. Det intrycket förstärktes bland annat genom att det dels framhölls en bristande transparens kring priset och att försäljningsprocessen skulle ha skett på ett avvikande sätt, dels genom att uppgifter om den affären varvades med uppgifter om andra avtal och beslut som församlingen ingått respektive fattat.

Samtidigt kan konstateras att bostadsrättsföreningen förvärvat fastigheten och sökte bygglov för vindsvåningen innan NN förvärvade våningen. Vidare att priset för lägenheten och huruvida detta varit förmånligt inte är klarlagt. Därvid kan noteras att det av handlingarna i ärendet framgår att SVT fått information från mäklaren om att priset var högt vid tidpunkten för köpet, men att detta inte redovisades i programmet. Att en större våning säljs underhand är inte heller något som i sig talar för att det finns otillbörliga ageranden från inblandande parter.

Mot denna bakgrund har SVT inte visat grund för att NN agerat otillbörligt genom att utnyttjat sin ställning och därigenom fått köpa vindsvåningen till ett fördelaktigt pris. Programmet stred därmed mot kravet på saklighet.

NN fick möjligheter att medverka i programmet och att bemöta kritiken som framkom. Programmet stred därför inte mot kravet på opartiskhet.